

torzak (a bőgő és a dob sokszor alig hallatszik), magas a lemez alapzaja: a zenei anyag és a felvétel technikai minősége között szakadék tátong.

(1984)

Adyton

Szabados trió: Szabados György – zongora, preparált zongora, Vajda Sándor – bőgő, Faragó Antal – dob, ütőhangszerek + Lakatos Antal, Dresch Mihály – szaxofon, Fekete István – trombita, Körmendy Ferenc – brácsa

A Szabad Zene Nyilvánossága

(Kísérlet a Kassák klubban)

„A muzsikások eddig is abból az egyszerű és mind mélyebb meggyőződésből folytatták e tevékenységüket, hogy a szabad zenélés, mint a zene leghitelesebb módja, fölöttébb időszerű. Időszerűségét a civilizáció kulturális csődje: a zene gyökértelenedése, a műzenei stílusok teljes elidegenülése, az ember belső elnémulása teremtették meg, ami korunk ürességében újra a szüntelen kozmikus emberi lét eszméjét, a lényünk egészét érintő elemi zeneiséget követeli; a direkt gyermeki látásmód meditatív művészi gyakorlatát és közegét. A szabad zene és zenélés úgy is, mint 'silus' – tehát nemcsak zenei értelemben, hanem metafizikusan is időszerű.”

Ezek a mondatok egy meghívóból valók, amely a budapesti Kassák Művelődési Ház új klubestjének első műsorára szól. Maga a klub és az ott folytatott zenei-zenélési gyakorlat korántsem újkeletű: jó évtizedes múltra tekinthet vissza, amióta a XIV. kerületi Uzsoki úti intézmény helyet ad a Szabados György vezette zenei társulások próbáinak. Eleinte a későbbi 180-as Csoport magját alkotó muzsikussal Kassák Műhely néven, majd a MAKUZ Zenekarral és barátaikkal működött – és működik ezután nyilvánosan – itt az a kör, amelyik a szabad zene és zenélés jegyében létrehozta a Szabad Zene Nyilvánossága Klubot.

Hogy a szabad zene fogalma valójában mit takar, annak megfejtéséhez két út kínálkozik. Az egyik a kompozíciós zene, amelyben a XX. század során egyként jelentkeztek a legszigorúbb kötöttségek (a tizenkétfokúság), valamint a

rögtönzésnek teret adó (aleatorikus) törekvések. A másik út a jazz, amelynek megszületése óta alapeleme az improvizáció, az adott témákra, harmóniákra, ritmusokra épülő, illetve azok kötöttségeitől egyre inkább szabadulni vágyó rögtönzés. A zenei kifejezés viszonylagos vagy abszolút szabadságának igénye persze nem e század terméke, hanem egyidős az emberiséggel, a zene kialakulásával, hogy példaként csak az afrikai dobzenék variációs játéktechnikájára, Bach orgona improvizációira, vagy Penderecki jazzmuzikusok közreműködésével készített művére hivatkozzunk.

A Szabad Zene Nyilvánossága (SZAZEN) kiindulópontja az a tézis, hogy az ember már születése pillanatában magában hordozza a tiszta zeneiséget, amire aztán struktúraszerűen rakódnak rá a különböző kulturális élmények, tapasztalások. A cél: a legbenső érzések, gesztusok felmutatásával visszajutni az „őszeneiség” állapotába, amely a környezet manipulatív hatásaival a lélek rezdüléseit és a közvetlen partnerkapcsolatokat állítja szembe. A szabad zenélés nem azonos a formátlansággal, a káosszal; csak éppen a készen kapott, mechanikus reprodukálást igénylő alakzatok helyett a nyitottságot, a természetességet, a spontaneitást teremtő erejét választja.

A Kassák Klub évek óta otthona a MAKUZ zenekarnak és társulásnak (Dresch Mihály, Grensó István, Kovács Ferenc, Lőrinszky Attila, Baló István, Geröly Tamás, Kiss Gábor, Juhász Zoltán és mások). E fiatal muzikusok között vannak olyanok, akik a jazz, s vannak, akik a klasszikus zene felől érkeztek. A kör vezetője Szabados György, aki a hatvanas években az avantgárd jazz területéről indult, de mára a műfaji és stílári kategóriákat meghaladó muzikussá vált. A klub, amely havonta egyszer tartja összejöveteleit, a nyitóestet követően óriási érdeklődés mellett rendezte meg hagyományos, közösségi Kassák-karácsonyát, a szabad zenélés ünnepi fórumát, majd Nagy József (mozgás), Bicskei Zoltán (képzőművészet), Dresch Mihály és Grensó István (szaxofonok) performance-át.

Az eszmék, értékek századvégünkre jellemző kavargásában és elbizonytalanodásában nehéz megvonni a határt az érdekes és a sikerületlen művészi teljesítmények között. Önmagukban a zárt, meghatározott struktúrák nem biztosítékai a sikernek, a szabadabb formák, megnyilatkozások esetében pedig nagyobb a veszélye annak, hogy a zene nem születik meg, csak kísérlet marad. De az, hogy Budapesten a nyilvánosság elé lépett egy olyan zenészkör, amely a